

UTVIKLING AV NY REGIONAL GJØDSELVARE

Øyvind Håland, prosjektleder, jordbruksrådgiver,
Ringsaker kommune

PROSJEKTDELTAKERE

Kommuner	Organisasjoner
Gausdal v/Robert Smelien	Innlandet Bondelag v/Åse Sundvor
Gjøvik v/Ingun Revhaug	Høgskolen i Innlandet v/Thomas Cottis
Lillehammer	Norsk Landbruksrådgiving Innlandet v/Franz Anders Bakken
Øyer	HIAS IKS v/Hans Emil Glestad og Sondre Eikås
Hamar	Mjøsanlegget biogass AS v/Tom Werven
Løten	Oplandske bioenergi AS v/Einar Stuve
Stange v/Jørn Roar Follum	
Ringsaker v/ Øyvind Håland og Stein Inge Wien	

Finansiering

Skjønnsmidler fra Statsforvalteren i Innlandet

Egeninnsats fra deltakerne

**«KAN VI BRUKE
LOKALE
GJØDSELRESSURSER
OG
RESTPRODUKTER
TIL Å LAGE EN NY
GJØDSELVARE I
INNLANDET?»**

ØNSKEDE EFFEKTER AV PROSJEKTET:

SIRKULÆR BRUK AV
RESSURSER I INNLANDET

ØKT LAGRING AV
KARBON I JORD

GI BØNDENE FLERE
ALTERNATIVER TIL
MINERALGJØDSEL

Foto: Øyvind Håland

SIRKULÆR BRUK AV RESSURSER I INNLANDET

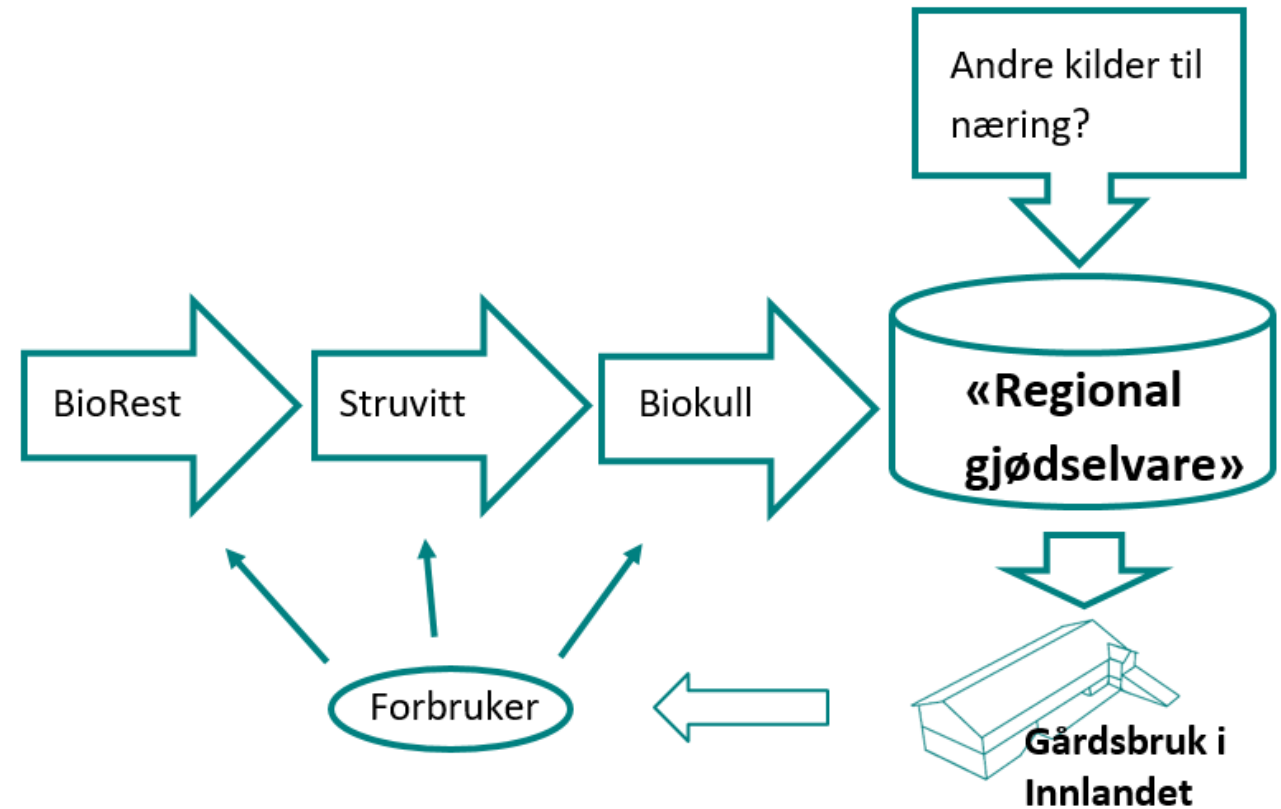
Ønsker å lage en gjødselvare med utgangspunkt i lokale ressurser:

BIOREST fra Mjøsanlegget biogass AS

STRUVITT fra HIAS IKS

BIOKULL fra Oplandske bioenergi AS

ANDRE KILDER til næring eller karbon?

A close-up photograph of a person's hand holding a large quantity of dark, irregularly shaped biochar particles. The background is a lush field of green plants, likely a cover crop. The image is framed by a white border on the left and top, and a dark grey background on the right where the text is located.

ØKT LAGRING AV KARBON I JORD

Biokull trekkes frem som det tiltaket med størst potensial for karbonlagring, i landbrukets klimaplan og i Klimakur 2030.

- Har jordforbedrende egenskaper og kan gi økte avlinger.
- Reduserer næringstap, luktulemper og lystgassutslipp.
- Kan gi større vannlagringsevne, mer porøs jordstruktur og styrke jordhelsa(sopp, bakterier og annet mikroliv).
- Bidrar til fornybar energi.
- Vil kunne bidra til binding av tungmetaller.
- m.m.

GI BØNDENE FLERE ALTERNATIVER TIL MINERALGJØDSEL

Ved å bruke lokale restprodukter og gjødselressurser til å fremstille en gjødselvare i Innlandet kan vi bidra til å tilby flere alternativer til mineralgjødsel for gårdbrukerne i Innlandet.

LANDBRUKETS KLIMAPLAN

Utslippene fra landbruket skal
reduseres med 5 millioner
tonn CO₂-ekvivalenter for
perioden 2021 - 2030

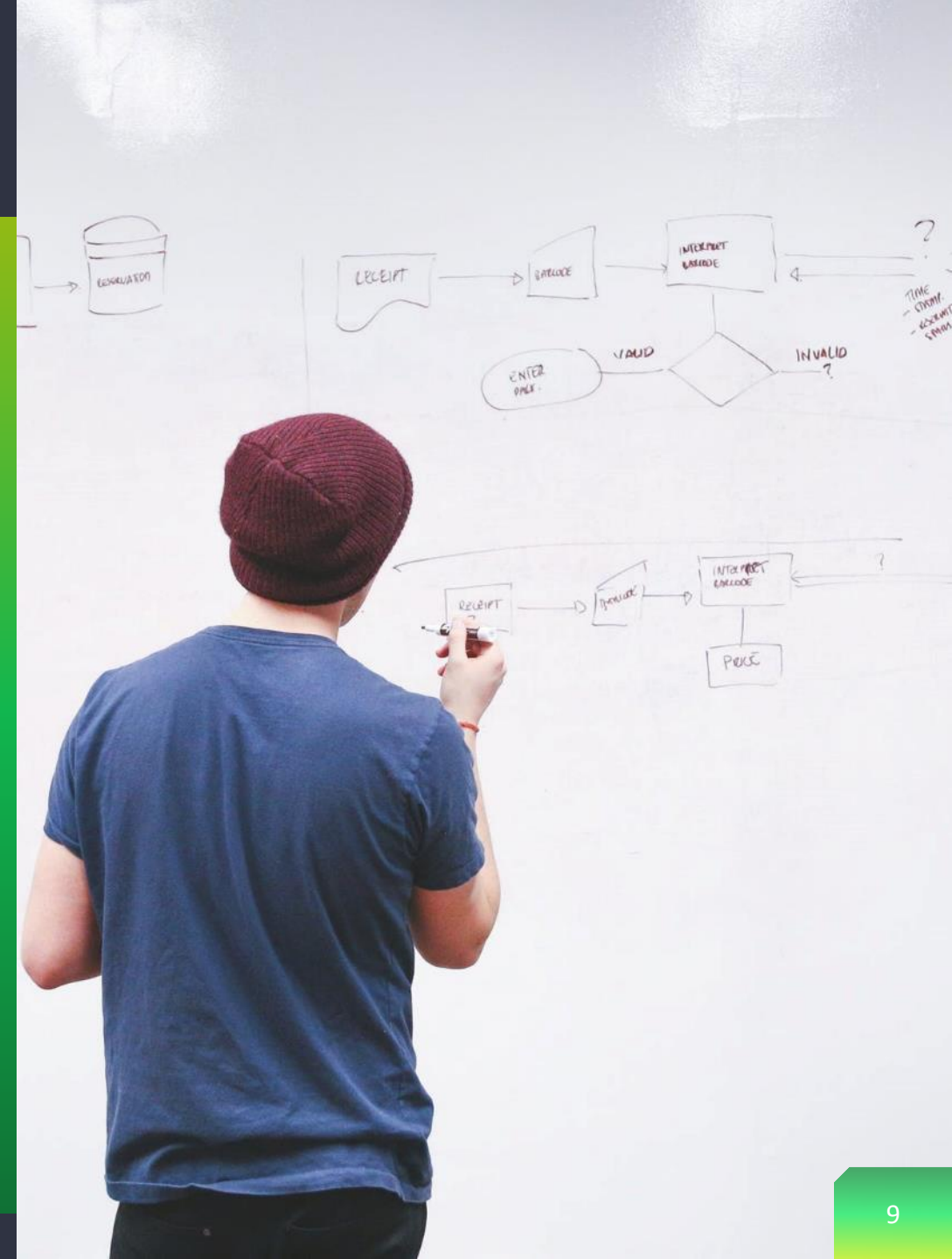
AKTIVITETER 1. PROSJEKTÅR

TRE ARBEIDSPAKKER:

WP1 – Kunnskapsinnhenting og kartlegging

WP2 – Ny gjødselvare

WP3 – Søke langsiktig finansiering

WP1

Kunnskapsinnhenting og kartlegging

FOKUSGRUPPEMØTER

Kartlegge bondens behov og ønsker, for å *tilpasse gjødselvaren til markedet.*

To referansegrupper med gårdbrukere fra regionen

- Husdyrbønder
- Korn- og grønnsaksbønder

WEBINAR

«Inspirasjon og kunnskapsdeling»

26. mai 2021

Tidsplan:	Tema:	Foreleser:	Link til info:
09.00	Innledning	Øyvind Håland, Prosjektleder	
09.10	Reklima – Sirkulær matproduksjon	Ivar Hagemoen, Daglig leder Reklima	https://www.reklima.no/
09.40	Biorest fra Mjøsanlegget	Tom Werven, Daglig leder, Mjøsanlegget Biogass og Franz Anders Bakken, Rådgiver, NLR Innlandet	https://www.mjosanlegget.no/
10.00	Biokull – Hva, hvorfor og hvordan?	Daniel Rasse, Avdelingsleder Biogeokjemi og jordkvalitet, NIBIO	https://www.nibio.no/ansatte/daniel-rasse
10.25	Biokull fra Oplandske Bioenergi AS	Einar Stuve, Daglig leder, Oplandske bioenergi AS	http://oplandske.no/
10.45	Pause		
10.55	Kornproduksjon og organisk materiale	Trond Henriksen, Forsker, NIBIO	https://www.nibio.no/ansatte/trond-henriksen
11.15	Struvitt fra HIAS IKS	Hans Emil Glestad, Programansvarlig, HIAS IKS	https://www.hias.no/
11.35	Sirkulære Solør – Kartlegging av biologiske ressursstrømmer	Knut Skinnes, Ansvarlig tilrettelegger/Partner, Green House AS	https://www.greenhouse.bio/sirkulre-solr
11.55	Avslutning	Stein Inge Wien, Styringsgruppeleder	

WP1

Kunnskapsinnhenting

WEBINAR

«Inspirasjon og kunnskapsdeling»

- Eksterne og interne foredragsholdere med foredrag om relevante temaer for prosjektet

WP1

Kartlegging

KARTLEGGING av mineralske og biologiske gjødselvarer/-ressurser i den enkelte kommune som deltar i prosjektet.

Ønsker å finne andre kilder til næringsstoffer som kan brukes i gjødsel

- Direkte i gjødsla
- Igjennom biogassanlegg eller pyrolyse
- Kompostering
- Annet

WP1

KARTLEGGING

- Landbrukskontorene gjorde en utspørring hvor uvalgte bedrifter ble spurt, i tillegg til at det ble gjort estimater av allerede kjente ressurser.
- Stor variasjon i hva som ble kartlagt av restprodukter.
- De fleste har avsetning på restproduktene sine i dag og betaler for å bli kvitt dem.
- Flere bedrifter var positive til å finne nye måter å bruke restproduktene på og interesserte i å delta i prosjektet.

WP1 - RESULTATER FRA KARTLEGGINGEN

Kartlagte potensielle ressurser

- Myse/grensemelk fra meierier
- Slakteriavfall/bein fra slakterier
- Avfall fra matproduksjon og grønnsakspakkerier
- Planter fra planteskoler og gartnerier
- Trestammer og hogstavfall fra rydding av vegkanter og åkerkanter
- Flis fra sagbruk m.m.
- Bark/terminalbark fra tømmerterminaler
- Aske
- Paller og papp fra butikker, meierier m.m.
- Torv fra produksjon av torvbrikker
- M.m.

Kjente potensielle ressurser

- Jordbruket
  - Husdyrgjødsel
  - Halm
  - Rundballer – grovfôr og halm
  - Kornavrens fra kornmottak
- Skogbruket
  - Vindfall
  - Grot (grener og topper)
  - Flis
  - Bark
  - Stubber og røtter fra nydyrking
- Gjenvinning
  - Slam fra renseanlegg
  - Struvitt fra HIAS IKS
  - Kompost fra Mjøsanlegget AS

WP1

KARTLEGGING – VIDERE BRUK

- Kartlagte og allerede kjente ressurser tas med videre i prosjektet og vurderes for bruk direkte i gjødselblandingen, biogassproduksjon, kompost eller biokull.
  - Kost-/nyttevurdering
    - Næringsinnhold
    - Innsamling og transport
    - Mengde
    - Tilpasning i produksjon

WP2

Ny gjødselvare

Bestilling til Høgskolen i Innlandet:

«UTVIKLE EN RESEPT FOR GJØDSLING AV KORN BESTÅENDE AV BIOREST FRA MJØSANLEGGET OG BOKULL FRA OPLANDSKE BIOENERGI».

- Grunngjødsling
- Dekke fosfor og kaliumbehovet til kornet, i tillegg til deler av nitrogenbehovet
- Hva er egnet mengde biokull?
- Lagringsevne

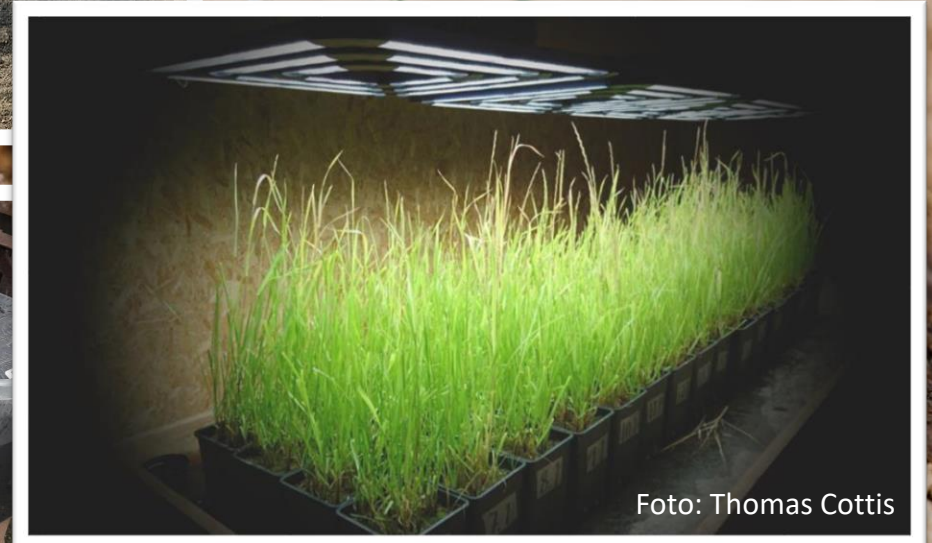

WP2

Ny gjødselvare

Forsøk på Blæstad(INN)

- Feltforsøk
- Lagringsforsøk
- Vekstrom-/pottforsøk

WP2

Ny gjødselvare

Fullskala spreddeforsøk på 35 daa

- Tørrgjødselvogn
- Biokull blandet i grisemøkk spredd med tankvogn og bladspreder

For å teste og avklare eventuelle praktiske utfordringer ved spredning av gjødselblandingen.

WP3

Søke langsiktig finansiering

HVORDAN organisere prosjektet videre?

- **Forskning**
- **Kommersialisering**
- **Kombinert**

FINANSIERING for de kommende årene.

- **Søke tilskudd fra Innlandet fylkeskommune med fler.**

SPØRSMÅL?

Presentasjon: Øyvind Håland og Stein Inge Wien,
Ringsaker kommune.